

кави-брейку] вам не обійтися (<http://coffeetime.in.ua/vse-pro-kavu/yak-organizuvati-kavu-brejk/>, 03.02.2015). Утім, як бачимо, і в одному дописі можемо натрапити на варіанти написання і граматичних форм аналізованого слова, що свідчить про нестійкість нормативного слововживання і нормативної словозміни нових запозичень. Як синоніми, мовна практика фіксує слова *кава-пауза*, *каво-пауза* (правильно: *кавопауза*), адже «кава-брейк» – це перерва на каву.

Світлана Терещенко

СЬОГОДНІ В КИЄВІ БЛИЗЬКО ТРИДЦЯТЬОХ ЧИ ТРИДЦЯТИ ГРАДУСІВ?

Останнім часом диктори Українського радіо, повідомляючи прогноз погоди та новини, поряд із формами родового, давального та місцевого відмінків числівників на *-и* (*п'яти, шести, семи, восьми, десяти, одинадцяти, дванадцяти, п'ятнадцяти, вісімнадцяти, двадцяти, двадцяти п'яти, тридцяти, тридцяти шести* і под.) досить часто вживають їх варіантних форм із закінченнями *-ох, -ом* (*п'ятьох, п'ятьом, (у / в, на, по) п'ятьох; шістьох, шістьом, (у / в, на, по) шістьох; сімох, сімом, (у / в, на, по) сімох; вісьмох, вісьмом, (у / в, на, по) вісьмох; десятьох, десятьом, (у / в, на, по) десятьох; одинадцятьох, одинадцятьом, (у / в, на, по) одинадцятьох; дванадцятьох, дванадцятьом, (у / в, на, по) дванадцятьох; п'ятнадцятьох, п'ятнадцятьом, (у / в, на, по) п'ятнадцятьох; вісімнадцятьох, вісімнадцятьом, (у / в, на, по) вісімнадцятьох; двадцятьох, двадцятьом, (у / в, на, по) двадцятьох; двадцятьох п'ятьох, двадцятьом п'ятьом, (у / в, на, по) двадцятьох п'ятьох; тридцятьох, тридцятьом, (у / в, на, по) тридцятьох; тридцятьох шістьох, тридцятьом шістьом, (у / в, на, по) тридцятьох шістьох* і под.). Наприклад: *На Закарпатті тепліше – до тридцятьох градусів* (11.09.2023); *На півдні до тридцятьох градусів* (11.09.2023); *На півдні та сході сьогодні до двадцятьох чотирьох над нулем* (02.10.2023); *П'ятнадцять із двадцятьох п'ятьох безпілотників* (06.09.2023); *Зафіксовано запуски двадцятьох дронів* (08.09.2023); *Кількість травмованих зросла*

до **п'ятдесятьох п'ятьох** (25.09.2023); *Сьогодні Президент України присвоїв звання Героя України **тридцятьом п'ятьом** військовим* (01.10.2013); *Коливання курсу відбуватиметься на рівні від **п'ятьох до десятиох** відсотків* (03.10.2023); *Двадцять вісім замість **десятьох** днів* (25.10.2023); *У **шістнадцятьох** областях унаслідок негоди пошкоджено високовольтні лінії* (27.22.2023); *Нині виборці **п'ятнадцятьох** штатів обирають претендента* (05.03.2024); *Сили оборони завдали удару по **одинадцятьох** осередках* (07.03.2024); *У **дев'ятьох із десятиох** випадків* (23.04.2024); *...від **вісімнадцятьох до двадцятьох чотирьох** років* (12.02.2025) та ін.

Форми числівників на *-ох, -ом* чомусь занепокоїли деяких слухачів, які почали бити на сполох і звертатися до Інституту української мови НАН України з проханням проконсультувати журналістів і усунути ці, на їхню думку, помилкові вживання з радіоетеру.

Звертаємо увагу, що таке занепокоєння безпідставне, оскільки згідно із чинною граматичною нормою (див.: Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. С. 176; Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Загнітко А.П., Соколова С.О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. С. 350–351; Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. С. 138) кількісні числівники *п'ять – тридцять, п'ятдесят – вісімдесят* і складені числівники з компонентами *п'ять – тридцять, п'ятдесят – вісімдесят* у родовому, давальному та місцевому відмінках без прийменника і з прийменником мають дві граматичні форми – із закінченнями *-ох, -ом* і *-и*, кожна з яких на сьогодні правильна.

Отже, українською літературною мовою можна вживати так:

Р. в.: (від, до) *сімох, десятиох, чотирнадцятьох, тридцятьох, тридцятьох п'ятьох* та ін. і (від, до) *семи, десяти, чотирнадцяти, тридцяти, тридцяти п'яти* та ін.;

Д. в.: *сімом, десятиом, чотирнадцятьом, тридцятьом, тридцятьом п'ятьом* та ін. і *семи, десяти, чотирнадцяти, тридцяти, тридцяти п'яти* та ін.;

М. в.: (у / в, на, по) *сімох, десятьох, чотирнадцятьох, тридцятьох, тридцятьох п'ятьох* та ін. і (у / в, на, по) *семи, десяти, чотирнадцяти, тридцяти, тридцяти п'яти* та ін.

Лариса Колібаба

УЖИВАТИ (ВЖИВАТИ) / УЖИТИ (ВЖИТИ) ЩО ЧИ ЧОГО?

Сьогодні багато хто з мовців слухно повертає до вжитку керування дієслів **УЖИВАТИ (ВЖИВАТИ) / УЖИТИ (ВЖИТИ)** іменниками у формі родового безприйменникового відмінка – **чого?** Слушно, бо це вже призабуте або й зовсім невідоме для сучасних мовців дієслівне керування, що опинилося на периферії мовного вжитку через ідеологічні причини, тоді як в активній мовній практиці його заступило спільне з російською мовою керування знахідним відмінком іменників – *що?*

Іменники у формі родового відмінка, залежні від дієслів **УЖИВАТИ (ВЖИВАТИ) / УЖИТИ (ВЖИТИ)**, зафіксовані ще в мовній практиці та словниках ХІХ – поч. ХХ ст., зокрема у «Словарі російсько-українському» М. Уманця та А. Спілки (Уманець М., Спілка А. (Комарь М.). Словарь російсько-український / Уманець М., Спілка А. Русско-украинский словарь; *передрук із видання 1893 року*. Берлін, 1924. С. 397, 1062), «Словарі української мови» за ред. Б. Грінченка (Словарь української мови: у 4 т. Упоряд. з дод. власн. мат-лів Борис Грінченко. Київ, 1907–1909; *репринтне відтворене видання 1907–1909 років*. Київ, 1997. Т. ІІІ. С. 77; Т. ІV. С. 186, 322, 485), у творах М. Кропивницького, І. Франка, М. Грушевського, Лесі Українки та ін.: *Натомість ми бачимо, як поет **уживає** кольористичних **ефектів** зовсім не там, де **вжив** би їх маляр, а для характеристики психічного настрою людей* (І. Франко); *Геродот **уживає** грецьких **назв** для скитських божеств* (М. Грушевський); *В малоазійській Греції **уживали** грецької мови, в Сирії, Палестині та Каппадокії арамейської (сирійської), в Єгипті мови єгипетської та гієрогліфічного **письма**, в Фенікії фенікійської мови та **письма*** (Леся Українка) та ін.